

“ Waterkwaliteit en visbestand in de Heidebeek anno 2026 “

De Heidebeek ontspringt in de Franse gemeenten Terdegem, Saint-Silvestre-Cappel, Eke en Steenvoorde. Ter hoogte van Watou vormt de Heidebeek of Ey Becque de grens en wordt er gevoed door de Steenvoordebeek.

Meer dan de helft van het afstroomgebied van de Heidebeek bevindt zich in Frankrijk. De Heidebeek mondt uit in de IJzer ter hoogte van Haringe.

1. Waterkwaliteit

[Zie: Integraal Waterbeleid – IJzerbekken – Wateruitvoeringsprogramma – Bekkenbestuur 13 juni 2025] en [Zie: Integraal Waterbeleid – IJzerbekken – Visie en acties]

De Heidebeek wordt als enige waterloop in het IJzerbekken gekarakteriseerd als natuurlijke waterloop.

De beek heeft een goede structuurkwaliteit als één van de weinige beken in het IJzerbekken.

De vismigratieknelpunten zijn beperkt door enkele bodemplaten. De beek staat dus zo goed als in open verbinding met de IJzer.

Toch heeft de beek een slechte biologische waterkwaliteit.

De toestand voor macrofyten (waterplanten) en vissen wordt als matig beoordeeld. Het visbestand bestaat onder andere uit paling, kopvoorn en kleine modderkruiper. Het is het quasi ontbreken van macro-invertebraten die de waterloop een slechte beoordeling geeft.

Deze slechte biologische toestand hangt duidelijk samen met een slechte fysico-chemische toestand. Het zuurstofgehalte is nog relatief laag. Het fosfor gehalte ligt vaak nog een stuk boven 1 mg/l en hoort daarmee bij de hoogste waarden in het IJzerbekken. De geleidbaarheid in de waterloop is hoog (rond de 2.000 $\mu\text{S}/\text{cm}$). Stikstof wordt als matig beoordeeld, maar vertoont de laatste jaren weinig verbetering.

De grensoverschrijdende vuilvracht vertoont de laatste jaren een stijging voor fosfor en een lichte daling voor stikstof. Ook de geleidbaarheid is al hoog op het moment dat de Heidebeek Vlaanderen binnen stroomt. De Heidebeek vertoont overschrijdingen van de normen voor pesticiden voor onder andere diflufenican, linuron en parathion-ethyl.

Het aandeel in de vuilvracht voor stikstof is grotendeels (93%) voor de sector landbouw. Ook voor fosfor is het aandeel groter dan de helft (58%) in de totale vuilvracht in dit afstroomgebied.

Om een antwoord te bieden op deze slechte fysico-chemische toestand wordt het generiek beleid voor optimale bemesting, pesticidengebruik, erosiebestrijding en uitbouw van de saneringsinfrastructuur verder gezet.

In dit afstroomgebied komen soms incidenten voor, zoals een mestlozing op de Montefaultbeek in Proven of een lozing van bedrijfsafvalwater op de Plokhanebeek in Watou.

Binnen het afstroomgebied van de Heidebeek wordt het huishoudelijk afvalwater deels gezuiverd in de KWZI's Sint-Jan-ter-Biezen en Watou en deels getransporteerd naar de RWZI Poperinge en de KWZI's Proven en Roesbrugge. De rioleringsgraad is in dit afstroomgebied erg laag (43%). Er is dus nog een grote inhaalbeweging te maken om huishoudelijk afvalwater aan te sluiten op een zuiveringsinstallatie. Het afvalwater van de verspreide bebouwing zal worden gezuiverd door een IBA.

Om wateroverlast en waterschaarste te voorkomen wordt het hemelwater zo veel mogelijk stroomopwaarts vastgehouden. Grachten spelen hier een belangrijke rol in. Ook peilgestuurde drainage kan een oplossing bieden. In de waterlopen kunnen visvriendelijke stuwen geplaatst worden. Er kunnen kleinschalige waterbekkens aangelegd worden. En bij intense buien wordt gebruik gemaakt van gecontroleerde overstromingsgebieden zoals op de Warandebeek en de Plokhanbeek in Watou.

De Heidebeek is een kansrijke beek voor biologisch leven. Gezien de nog grote doelafstand is voor de Heidebeek overleg met Frankrijk nodig om de binnenkomende waterkwaliteit fysico-chemisch te verbeteren. Pas nadat de invloed van het effluent van bedrijven en huishoudelijk afvalwater uit Frankrijk afneemt, zal de biologische toestand van de Heidebeek kunnen verbeteren.

Om tot een goede toestand in het afstroomgebied van de Heidebeek te evolueren, is, zowel in Vlaanderen als in Frankrijk, vooral nog een verdergaande zuivering van bedrijfsafvalwater, optimale bemesting, de uitbouw en optimalisatie van de saneringsinfrastructuur nodig en controles op lozingen van bedrijfsafvalwater en lozingen van mest en erfsappen.

2. Visbestand

a) Afvissing door INBO in 2007

INBO bemonsterde in 2007 de Heidebeek, die uitmondt in de IJzer, op één locatie en ving negen vissoorten namelijk driedoornige stekelbaars, baars, bermpje, blankvoorn, gibel, paling, rietvoorn, snoek en de beschermde soort, kleine modderkruiper.

De visindex scoort hier een 'matige kwaliteit'.

In 2003 ving men hier zes vissoorten namelijk voornoemde soorten zonder driedoornige stekelbaars, gibel en pos. De index scoorde in 2003 een iets hogere score (afwezigheid van de exoot gibel) maar kreeg ook de waardebeoordeling 'matige kwaliteit'.

De Heidebeek scoort 'matig', de aanwezigheid van de beschermde kleine modderkruiper wijst op het belang van deze beek als habitat voor deze beschermde soort voor het IJzerbekken.

[Zie: Van Thuyne, G. en Breine, J. (2008). Visbestandopnames in Vlaamse beken en rivieren afgevisst in het kader van het 'Meetnet Zoetwatervis' 2007. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2008 (INBO.R.2008.21). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.]

[Zie ook: Tabel in bijlage]

b) Afvissing in 2010

INBO bemonsterde in 2010 de Heidebeek, die uitmondt in de IJzer, op één locatie en ving zes vissoorten namelijk tiendoornige stekelbaars, driedoornige stekelbaars, bermpje, kleine modderkruiper, paling en riviergrondel.

Bermpje domineert met een aantalspercentage van 80% en een gewichtsperscentage van 66,6%.

In 2007 ving men hier negen soorten; in 2003, zes soorten.

De grafiek van de vangstaantallen/100m toont goede vangstaantallen voor de drie campagnes met de grootste vangst in 2010. De vangstbiomassa/100m zijn voor de drie campagnes vergelijkbaar. Wanneer men kijkt naar de visindexen op deze locaties dan scoren deze voor de drie campagnes een 'matige kwaliteit'. De dominantie van bermpje nam in 2010 toe ten koste van de riviergrondelvangsten en kleine modderkruiper. De waarde van de index is dan ook iets naar beneden gegaan.

[Zie: Van Thuyne, G., Breine, J. (2011). Visbestandopnames in Vlaamse beken en rivieren in het kader van het 'Meetnet Zoetwatervis' 2010. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2011 (INBO.R.2011.23). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.]

[Zie ook: Tabel in bijlage]

c) Afvissing in 2013

De Heidebeek werd in 2013 op één locatie bemonsterd.

Men ving er volgende 9 vissoorten: driedoornige stekelbaars, baars, bermpje, gibel, paling, pos, rietvoorn, riviergrondel en de beschermde kleine modderkruiper.

In het kader van de bemonstering in functie van de Habitatrichtlijn werd deze locatie driemaal bemonsterd voor kleine modderkruiper.

In totaal ving men 157 stuks. Maar zelfs na één bemonstering was kleine modderkruiper op deze locatie al dominant (121 stuks), gevolgd door bermpje en riviergrondel.

De EQR scoort 0,6 en dit valt nog net onder de waardebeoordeling 'matige kwaliteit'.

[Zie: Van Thuyne G., Galle L., Maes Y., De Bruyn A., Lambeens I en Breine J. (2015). Visbestandopnames in het kader van het Referentiemeetnet 2013-Bemonsteringsverslag. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2015 (rapportnr. 11299278). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.]

[Zie ook: Tabel in bijlage]

d) Afvissing in 2019

De Heidebeek werd in 2019 op een locatie bemonsterd.

INBO ving er volgende zeven vissoorten: driedoornige stekelbaars, biermpje, blauwbandgrondel, kleine modderkruiper, kopvoorn, paling en riviergrondel.

In het kader van de bemonstering in functie van de Habitatrichtlijn werd deze locatie tweemaal bemonsterd voor kleine modderkruiper. In totaal ving men 24 exemplaren van deze soort (al 8 na de eerste bemonstering).

De index scoort 0,37; een 'ontoereikende kwaliteit' en is hiermee ten opzichte van 2013 een klasse gedaald. De vangsten lagen dan ook een pak lager en er werden weinig juveniele exemplaren aangetroffen.

[Zie: Van Thuyne, G.; Galle, L.; Maes, Y.; De Bruyn, A. Lambeens, I.; Terrie, T.; Breine J. (2021). Visbestandopnames in Vlaanderen in het kader van het Referentiemeetnet-Bemonsteringsresultaten 2019. Rapporten van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek 2021 (4). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel.]

[Zie ook: Tabel in bijlage]

e) Afvissing in 2025

In 2025 werden 15 vissoorten gevangen, namelijk biermpje, bittervoorn, blankvoorn, blauwband, driedoornige stekelbaars, kleine modderkruiper, kopvoorn, paling, pos, rietvoorn, riviergrondel, snoek, snoekbaars, tiendoornige stekelbaars en winde.

[Zie: Tabel in bijlage]

Wolvertem, april 2026

VERBEIREN Marc

TABELLEN afvissingen door INBO in 2007, 2010, 2013, 2019 en 2025

Waterloop	Lambert X/Y	Omschrijving	Gemeente	Provincie	Bekken	Jaar	Nederlandse naam	Gemiddelde Dagvangst (aantal)	Gemiddelde Gewicht (gram)
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2007	baars	5.00	104.70
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2007	bermpje	53.00	317.50
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2007	blankvoorn	8.00	128.90
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2007	driedoornige stekelbaars	3.00	6.90
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2007	giebel	2.00	29.10
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2007	kleine modderkruiper	62.00	158.00
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2007	paling	21.00	842.70
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2007	pos	1.00	10.40
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2007	riviergrondel	70.00	672.80

Waterloop	Lambert X/Y	Omschrijving	Gemeente	Provincie	Bekken	Jaar	Nederlandse naam	Gemiddelde Dagvangst (aantal)	Gemiddelde Gewicht (gram)
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2010	bermpje	276.00	1285.00
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2010	driedoornige stekelbaars	2.00	5.20
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2010	kleine modderkruiper	14.00	34.60
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2010	paling	9.00	293.50
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2010	riviergrondel	43.00	308.70
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2010	tiendoornige stekelbaars	1.00	1.30

Waterloop	Lambert X/Y	Omschrijving	Gemeente	Provincie	Bekken	Jaar	Nederlandse naam	Gemiddelde Dagvangst (aantal)	Gemiddelde Gewicht (gram)
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2013	baars	10.00	315.00
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2013	bermpje	39.00	158.90
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2013	driedoornige stekelbaars	2.00	4.00
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2013	giebel	1.00	27.60
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2013	kleine modderkruiper	157.00	346.40
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2013	paling	17.00	855.60
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2013	pos	1.00	10.00
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2013	rietvoorn	1.00	1.20
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2013	riviergrondel	36.00	260.30

Waterloop	Lambert X/Y	Omschrijving	Gemeente	Provincie	Bekken	Jaar	Nederlandse naam	Gemiddelde Dagvangst (aantal)	Gemiddelde Gewicht (gram)
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2019	bermpje	8.00	35.40
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2019	blauwband	7.00	14.10
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2019	driedoornige stekelbaars	1.00	1.40
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2019	kleine modderkruiper	24.00	42.50
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2019	kopvoorn	3.00	4.90
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2019	paling	19.00	438.30
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2019	riviergrondel	11.00	16.00

Waterloop	Lambert X/Y	Omschrijving	Gemeente	Provincie	Bekken	Jaar	Nederlandse naam	Gemiddelde Dagvangst (aantal)	Gemiddelde Gewicht (gram)
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2025	bermpje	413.00	522.50
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2025	bittervoorn	8.00	2.90
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2025	blankvoorn	51.00	37.00
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2025	blauwband	1.00	0.30
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2025	driedoornige stekelbaars	3.00	1.30
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2025	kleine modderkruiper	21.00	21.00
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2025	kopvoorn	8.00	2628.40
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2025	paling	2.00	119.30
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2025	pos	1.00	2.80
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2025	rietvoorn	2.00	1.10
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2025	riviergrondel	192.00	128.60
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2025	snoek	1.00	106.80
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2025	snoekbaars	4.00	19.10
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2025	tiendoornige stekelbaars	4.00	1.60
Heidebeek	26021/178440	/	Poperinge	West-Vlaanderen	Ijzerbekken	2025	winde	2.00	10.80

CIW – oppervlaktewaterlichamen - IJzerbekken

☐ <u>Toon fiches Vlaams waterlichaam</u> • Karakterisering • Doelstellingen • Druk en impactanalyse • Beoordeling • Kwaliteitsnormen gevaarlijke stoffen • Toekomstverkenning • Reductiedoelen en afwijkingen	VL05_4	HEIDEBEEK	Poperinge
---	--------	-----------	-----------

☐ <u>Toon fiches lokaal waterlichaam van 1ste orde</u> • Karakterisering • Doelstellingen • Druk en impactanalyse • Beoordeling • Kwaliteitsnormen gevaarlijke stoffen	L11L15	HEIDEBEEK (VLETEREN)	Alveringem, Poperinge, Vleteren
---	--------	----------------------	---------------------------------